zaplacení, nýbrž pouhé možnosti, že mu snad tato osoba třetí zaplatí. Když pak na postoupenou pohledávku žalobce skutečně obdržel celý obnos, na který zněla, nelze v tom, že si ponechal i část, jeho pohledávku převyšující, spatřovati trestní jednání, zavazující věřitele, aby dlužníku odvedl, pokud se týče súčtoval to, o co za postoupenou pohledávku více obdržel, než činí jeho pohledávka za žalovaným. Postup takový, který se stal p o poskytnutí zápůjčky, nemohl míti na poskytnutí zápůjčky vlivu, a nelze tu již proto o žádné lichvě mluviti. Též to, že si věřitel dal zaplatiti i za různé cesty, které v dlužníkově zájmu konal, a že si i za opatření zápůjčky jisté částky srazil, pokud se týče zaplatiti dal, nedokazuje, vzhledem k okolnostem, za jakých se to stalo, a vzhledem k tomu, že v době té přece ještě nevěděl, že mu nějaká pohledávka bude postoupena, že tu byl čin lichevní a že by žalovaný byl oprávněn nyní částky ty si srážeti z nového svého dluhu. Vždyť 100 K za opatření zápůjček není výhodou peněžitou, která by byla v patrném a nápadném nepoměru k poskytnutému tehdy úvěru.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Žalobce, převzav pohledávku proti firmě Jan G. a spol. na úhradu své pohledávky, vzal tím zároveň na sebe závazek, vybrati postoupenou mu pohledávku, z čehož plynul další jeho závazek, posečkati žalovaným se splacením dluhu, až by buď byl pohledávku u firmy Jan G. vybral, aneb až by se bylo ukázalo, že pohledávka je nedobytna. Přebytek, o který postoupená pohledávka převyšovala dluh žalovaných a který žalobce mohl vyzískati, byl tudíž odměnou za to, že žalobce pohledávku za firmou Jan G. ku vybírání převzal a do té doby žalovaným se splacením čekal. Jelikož v přebytku 270 K podle tvrzení žalovaných obsažena jest též náhrada za cesty žalobcovy a jelikož žalobce nemohl ani s určitostí na to počítati, zdali se mu podaří celou pohledávku u firmy Jan G. vydobýti, nelze tuto odměnu za převzatý závazek pokládati za přílišnou a nelze tudíž říci, že by byl mezi plněním žalobce a vzájemným plněním žalovaných takový nepoměr, který by podle § 879, čís. 4 obč. zák. činil postup pohledávky neplatným. Že žalovaní zůstali z původní zápůjčky žalobci zavázáni až do zaplacení dluhu, nerozhoduje, poněvadž se tím vydobytelnost postoupené pohledávky jinak nezvýšila. Také provise 100 K, kterou si žalobce dal od žalovaných za poskytnutí zápůjčky slíbiti, nebyla přílišnou. Dlužno tu přihlížeti k nebezpečí možné ztráty, které žalobce, poskytnuv žalovaným zápůjčku, na sebe vzal, neboť žalovaní sami udávají, že byli odkázáni pouze na plat prv žalovaného a že jeho plat byl zástavními právy zatížen až po část z exekuce vyňatou, a k tomu, že žalobce při poskytnutí půjčky nevěděl, že mu později bude postoupena pohledávka a že tím nabude větší jistoty.

Čís. 664.

Vstoupila-li na místo pohledávky z obchodního spojení pohledávka z novace, nevztahuje se k ní předpis § 1 nařízení ze dne 1. dubna 1919, čís. 167 sb. z. a n.

Ustanovení § 6 zákona ze dne 10. dubna 1919, čís. 187 sb. z. a n., jest i tehdy použíti, když věřitel bydlí mimo oblast Československé republiky.

(Rozh. ze dne 14. září 1920, Rv I 424/20.)

Žalující haličská firma ujednala dne 2. ledna 1919 se žalovanou pražskou firmou, by vzájemný obchod byl stornován proti tomu, že žalovaná strana splatí žalující straně zadržený peníz ca 10.000 K nejpozději do 30. dubna 1919. Ježto žalovaná tomuto závazku nevyhověla, domáhala se žalující, by jí zaplatila uvedený peníz v měně československé. Procesní soud prvé stolice žalobu zamítl. Důvody: Žalovaná zavázala se k plnění zažalovaného peníze v době, kdy v nástupních státech platila dosud měna rakouská. Nařízením ze dne 1. dubna 1919, čís. 167 sb. z. a n., bylo stanoveno, že účty, jichž majitelé jsou na území bývalého Rakouska a Uherska mimo obvod Československé republiky, dlužno uzavříti k 26. únoru 1919 a výplaty z nich nesmí se státi v okolkovaných bankovkách československých. Nařízení toto bylo výslovně zachováno v platnosti §em 6 zákona ze dne 10. dubna 1919, čís. 187 sb. z. a n., jenž stanoví, že závazky, znějící na koruny rakousko-uherské měny, které jsou splatny v oblasti Československého státu, platí se v korunách československých. Znění »splatny v oblasti« nasvědčuje nepochybně tomu, že příjemce musí bydleti v oblasti Československé republiky. Správnost tohoto výkladu vyplývá nejen z účelu zákona, nýbrž i z druhého odstavce § 1 nařízení ze dne 1. dubna 1919, čís. 167 sb. z. a n. Československá vláda nezamýšlela přece v § 6 zák. bezpodmínečně prohlásiti, že československé koruny mají touž vnitřní hodnotu jako koruny ostatních nástupních států a že dlužníci bydlící ve státu Československém mají platiti věřitelům, bydlícím v jiných nástupních státech, své závazky ve stejném počtu čsl. korun, na nějž zněl závazek v korunách rakouských. Žalobce nemůže se proto již z tohoto důvodu domáhati splnění v korunách československých. Kromě toho nemůže požadovati žalobce něco více, nežli sám splnil. Plnilť v neokolkovaných rakousko-uherských korunách, jež jsou dosud zákonným platidlem v Haliči, majíce nyní kurs vůči čsl. korunám asi 55 : 100, čímž žalobci by se dostalo neoprávněného zisku. Odvolací soud žalobě vyhověl. Důvody: Nařízení ze dne 1. dubna 1919, čís. 167 sb. z. a n., vydáno bylo na podkladě rámcového zákona ze dne 25. února 1919, čís. 84 sb. z. a n., jímž byl finanční ministr zmocněn, aby provedl nařízeními okolkování bankovek a soupis majetku pro uložení dávky z majetku. V tomto případě mluví se o účtech pouze v §§ 3 a 5. § 3 týká se právního poměru státu k rakousko-uherské bance a jest tudíž pro tento spor bezvýznamný. § 5 stanoví, že všechny peněžní vklady (na vkladních knížkách, poukázkách, běžných účtech, nezúročitelných depositech, žírových účtech a pod.) u peněžních a jiných ústavů a bankovních domů, dále podíly členské a závodní u společenstev, družstev, spolků a p. a neknihovní pohledávky musí býti přihlášeny. Může se tudíž uzavření účtů, předepsané nařízením, vztahovati pouze na tyto účty při peněžních a jiných ústavech a bankovních domech. Že se nevztahuje na všechny mimoknihovní pohledávky, uvedené v § 5 rámcového zákona, vyplývá jasně z ustanovení čl. 2 b) nařízení ze dne 10. dubna 1919, čís. 185 sb. z. a n., podle něhož povinny jsou k přihlášce neknihovních pohledávek pouze

osoby fysické a podle něhož osoby fysické, bydlící v cizině, mají přihlásiti svůj majetek v tuzemsku vyjma krátkodobé pohledávky vyplývající z normálního spojení obchodního. Vyplývá to dále z toho, že v § 2 rámcového zákona prohlašují se okolkované koruny za jediné platidlo s nuceným oběhem, kdežto nařízení ze dne 1. dubna 1919 zapovídá výplatu účtů věřitelů bydlících v cizině v těchto bankovkách a přes to ničeho neustanovuje o tom, že se splatnost podobných pohledávek prodlužuje a na jak dlouho; a dále z toho, že podle tohoto nařízení mohou se převody díti pouze na účty téhož druhu. Otevření a vedení běžných účtů a účtů žírových u peněžních ústavů sleduje totiž v první řadě ten účel, aby se oběh hotových peněz pokud možno omezil, a proto se mají pro podobné pohledávky otevříti zvláštní konta a navzájem, pokud to vhodno, se krýti. Kdyby se mělo nařízení vztahovati na všechny neknihovní pohledávky, bylo by to musilo býti jasněji vyjádřeno, ježto přece mnozí lidé o svých dluzích a vzájemných pohledávkách nevedou účtů, ani vůbec záznamů. Nařízení ze dne 1. dubna 1919, čís. 167 sb. z. a n. neplatí tudíž pro pohledávku zažalovanou. Podle § 6 zákona z 10. dubna 1919, čís. 187 sb. z. a n., jest platiti pohledávky, znějící na rakousko-uherské koruny v korunách československých a jest při tom počítati jednu korunu československu za jednu korunu rakousko-uherskou. Tomuto předpisu nelze již podle vlastního významu slov v jich souvislosti (§ 6 obč. zák.) přikládati jiného smyslu, než že pohledávky, jichž místo platební leží na území československé republiky, každý dlužník každému věřiteli, tudíž ve smyslu § 33 obč. zák. též věřiteli, bydlícímu v cizině, má platiti v korunách československých. Ježto žalovaná má své sídlo v Praze a ježto nevyšlo na jevo, že bylo ujednáno jiné místo plnění, platí pro žalovanou stranu podle čl. 324 a 325 obch. zák. jako místo plnění Praha, a to i v tom případě, kdyby žalovaná strana měla platiti zástupci žalobcovu. K vyvrácení právního názoru, vysloveného soudem prvé stolice, že by žalovaná byla tím poškozena, že by platila v československých korunách, třeba poukázati k tomu, že zavedením koruny československé nezměnila se ani kovová ani měnová hodnota koruny, že koruna stejně jako dříve zůstala korunou a že se od staré rakousko-uherské koruny liší pouze tím, že nese československý kolek, takže žalovaná vrátí jen to, co skutečně obdržela. Okolnost, že kursovní hodnota československé koruny v poměru k polské stoupla, je náhoda, jež nastala ve jmění žalobcově a z které tudíž žalovaný potud nemůže pro sebe ničeho odvozovati, pokud nějaké škody neutrpí.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Rozhodným pro tento spor jsou dvě otázky, totiž: 1. zda k zažalované pohledávce vztahuje se předpis § 1 nařízení vlády republiky Československé ze dne 1. dubna 1919, čís. 167 sb. z. a n., čili nic, 2. zda ustanovení § 6 zákona ze dne 10. dubna 1919, čís. 187 sb. z. a n. lze i tehda použíti, když věřitel bydlí mimo oblast čsl. republiky. Naproti tomu jest zcela lhostejno, zda by žalovaná firma, jsouc vázána platiti v Kč, byla poškozena čili nic, poněvadž není věcí soudu, by mimo meze, vytčené zákonem, chránil zájmy tuzemců v jich hospodářských a právních stycích

s cizozemci. K č í s l u 1. K této otázce dlužno odpověděti záporně. Jest nesporno, že dne 2. ledna 1919 došlo mezi stranami k dohodě, kterou celý nevyřízený obchod byl stornován a žalovaná strana se zavázala, že splatí žalující straně zadržený peníz ca 10.000 K nejpozději do 30. dubna 1919. Nesporno též, že dne 13. ledna 1919 žalovaná strana přesně vyúčtovala žalující straně, co jí dluhuje, vykázavši, že jest povinna zaplatiti jí 10.632 K 50 h. Stornem nevyřízeného obchodu a převzetím závazku, posléz řečený vyúčtovaný peníz zaplatiti, nastala novace ohledně posavadního právního poměru stran. Nešlo na dále o pohledávku z obchodního spojení, nýbrž o pohledávku z dohody stran. K této jednotlivé, osamocené pohledávce shora naznačené nařízení se nevztahuje. Jím postiženy jsou účty, to jest seskupení pohledávek a protipohledávek, ježto jen v tomto případě lze mluviti o uzavření účtu, jak oním nařízením jest předepsáno. Poněvadž v tomto případě v době, kdy nařízení nabylo účinnosti, o otevřeném účtě nemohlo býti řeči, jest zcela lhostejno, zda nařízení vztahuje se i na jinaké účty, než na které je omezuje soud odvolací.

K č í s l u 2. Stanoví-li se v § 6 zákona ze dne 10. dubna 1919, čís. 187 sb. z. a n., že závazky znějící na koruny rakousko-uherské měny, které jsou splatny v oblasti Československého státu, platí se v korunách československých, opakuje se tím jen zásada, vyslovená v čl. 336 obch. zák., pokud se týče v §§ 905 a 1420 obč. zák., dle níž co do měny rozhodným jest v pochybnosti splniště závazku. Tato zásada dle čl. 325, odstavce druhého obch. zák. zůstává v platnosti i tehda, když dlužný peníz zasílá se dle prvého odstavce téhož zákonného předpisu na místo, různé od splniště závazku. Těžiště ustanovení § 6 zákona ze dne 10. dubna 1919, čís. 187 sb. z. a n. spočívá v dalším předpisu, vedle něhož počítá se v těchto případech jedna koruna československá za jednu korunu rakousko-uherskou. Tento zákonem stanovený poměr obojí měny platí, an zákon nerozeznává, a splatností peněžitého závazku míní se místo splnění pro všechny případy, k nimž vztahuje se zásada, převzatá do § 6 cit. zákona z čl. 336 obch. zák, pokud se týče z §§ 905 a 1420 obč. zák. Snaží-li se tudíž dovolání vyloučiti použitelnost zákonné relace pro všechny případy, kde peníze zasílají se dle čl. 325 odstavec prvý obch. zák. z tuzemského splniště do ciziny, vnáší libovolně do zákona rozeznávání, jež v něm obsaženo není a jež do zákona úvahami národohospodářskými vneseno býti nemůže. Proto jen mimochodem se podotýká, že žalovaná strana obdržela zažalovaný peníz před okolkováním bankovek, že peníz ten má v bankovkách čsl., pokud se týše hodnotách, čsl. měně odpovídajících a že jí bylo zůstaveno, by dluh svůj ještě před okolkováním bankovek splatila v bankovkách neokolkovaných. Žalovaná strana tedy to jest, jež z okolkování bankovek chce pro sebe těžiti a odškodniti se takto za méněcennost svých pohledávek za dlužníky v jiných sukcesivních státech bývalého Rakouska. Vyrovnati hospodářské nesrovnalosti, přivoděné různou hodnotou měn těchto států, není věcí soudů, nýbrž zákonodárce.

Čís. 665.

Nedostaví-li se, ač řádně byl uvědoměn, jeden z manželů ke smiřovacímu pokusu, nelze povoliti dobrovolný rozvod manželství.

(Rozh. ze dne 14. září 1920, R II 243/20.)